

ISSN: 2146-1961

Bilgiçli, İ. & Yıldırğan, R. (2022). Aşırı Turizm ve Turizm Karşılığı Üzerine Bir Değerlendirme: Çeşme Örneği, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13(48), 566-586.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3147>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

AŞIRI TURİZM VE TURİZM KARŞITLIĞI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: ÇEŞME ÖRNEĞİ

İsmail BİLGİÇLİ

Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya, Türkiye, bilgicli@subu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1697-032X

Recep YILDIRGAN

Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya, Türkiye, recep@subu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-9887-3883

Gönderim tarihi: 11.02.2022

Kabul tarihi: 04.05.2022

Yayım tarihi: 01.06.2022

Öz

Turizmin gelişmesi doğal ve kültürel ortamlarda oluşmakla birlikte, bu ortamların aşırı turizm kullanımlarından olumsuz etkilenmesi sosyal yaşam ve çevreyle ilgili temellere baskılar uygulayarak sorunlar oluşmasına neden olmaktadır. Dünyada turizmin sürekli artma eğiliminde olması aşırı turizmden etkilenen varış yerlerinin yaşadığı sorunlar, diğer turizm mahallerinin aynı sorunlarla karşılaşmaması için tedbirlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Turizm karşıtlığı son yıllarda dünyanın önemli turistik varış yerlerinde etkili olmaktadır. Aşırı turizm kavramı akademide ve medyada en çok tartışılan konular arasındadır. Turizmin yoğunlaştığı varış yerlerinde sosyal taşıma kapasitelerinin aşılması neticesinde alanların kullanımlarında çatışmalar oluşmaktadır. Yoğun turizm hareketleri geçmişten günümüze aşırı turizm kavramının gelişmesine neden olmaktadır. Bu çalışma tüm özellikleriyle bir bütün olarak Çeşme ilçesine odaklanarak taşıma kapasitesi, farklı turizm biçimlerinin algılanması, değerlendirilmesi ve yerleşik halkın yaşamı üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışmanın amacı seyahat hakkı ile yerel halkın hakları arasındaki sorunların tespit edilmesidir. Çeşme ilçesinde faaliyet gösteren temsil gücüne sahip yerel halk ve işletme temsilcilerinden oluşan sekiz katılımcı ile yüz yüze görüşülerek veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler Maxqda veri analiz paket programı ile yorumlandığında aşırı turizm göstergelerinin ekonomik, sosyal ve çevresel faktörler olarak yoğunlaştığı belirlenmiştir. Sonuç olarak; katılımcılar turizmin önemi konusunda tam bir fikir birliği ile sıra dışı turizm hareketleri ve yoğunluğunun oluşmadığını ifade etmişlerdir. Turizm hareketlerinin coğrafi olarak belirli alanlarda yoğunlaşarak dengesizlik göstermesiyle sorunların oluşabileceği belirtilmiştir. Bulgular aşırı turizm karşıtlığı konusunda fikir vermekle birlikte, katılımcıların beklentilerinin ekonomik, sosyal ve çevresel olarak daha dayanıklı turizm sistemleri kurularak aşırı turizm konusundaki çatışmaların oluşmadan ele alınması ve çözülmesi yönündedir.

Anahtar kelimeler: Aşırı turizm, turizm karşıtlığı, Çeşme, Maxqda.

AN ASSESSMENT ON OVER TOURISM AND ANTI-TOURISM: THE CASE OF ÇEŞME**ABSTRACT**

Although the development of tourism occurs in natural and cultural environments, the negative effects of these environments from excessive tourism use cause problems by putting pressure on the foundations of social life and the environment. The fact that tourism tends to increase constantly in the world necessitates taking measures to prevent the problems experienced by destinations affected by excessive tourism and other tourism areas not to encounter the same problems. Anti-tourism has been rife in the world's major tourist destinations in recent years. The concept of extreme tourism is among the most discussed topics in academia and in the media. As a result of exceeding the social carrying capacities in the destinations where tourism is concentrated, conflicts occur in the use of the areas. Intense tourism movements cause the development of the concept of extreme tourism from the past to the present. This study focuses on Çeşme district as a whole with all its features and examines the carrying capacity, the perception and evaluation of different forms of tourism and their effects on the life of the inhabitants. The aim of the study is to determine the problems between the right to travel and the rights of local people. Data were collected by face-to-face interviews with eight participants, consisting of representatives of local people and businesses operating in Çeşme district. When the data obtained were interpreted with the maxqda data analysis package program, it was determined that the indicators of excessive tourism were concentrated as economic, social and environmental factors. As a result; The participants stated that there was no extraordinary tourism activity and intensity with a complete consensus on the importance of tourism. It has been stated that problems may occur when tourism movements are geographically concentrated in certain areas and show imbalance. While the findings give an idea about the opposition to excessive tourism, the expectations of the participants are to deal with and resolve the conflicts on excessive tourism before they occur, by establishing economically, socially and environmentally more durable tourism systems.

Keywords: Over tourism, anti-tourism, Çeşme, Maxqda.

GİRİŞ

İletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler sonucu seyahatin ucuzlaması ve kolaylaşması, kişi başına düşen gelirlerin yükselmesi, çalışma saatlerinin kısalması ve ücretli tatil hakkının yaygınlaşması ulusal ve uluslararası turizm hareketlerine olan ilgiyi artırmaktadır. Bu tür faaliyetler, gelişen küresel rekabet yapısı bağlamında değerlendirildiğinde, ulusal ve uluslararası düzenlemeler ile desteklenmektedir. Turizm sektöründe yapılan her türlü harcama çarpan etkisi oluşturarak ekonomiyi canlandırmaktadır. Turizm gerek ulaştığı boyutlar gerekse gösterdiği hızlı gelişme bakımından son derece önemli bir ekonomik faaliyet alanı oluşturmakta ve birçok ülke turizmden daha fazla kazanç sağlamak için büyük çaba sarf etmektedir (Öztürk, 2020). Turizm sektörü, gelişmekte olan ülkelerin sadece ekonomik gelişimlerinde rol oynamakla kalmamakta, farklı toplumsal kesimlerin çeşitli kazanımlar elde etmesini sağlamaktadır (Komşu ve Komşu, 2019).

Turizm sektörü gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde çok fazla ilgi gören bir özellik taşımakla beraber dünyada en hızlı büyüme gösteren sektörlerden birisidir (Eroğlu ve Kaynar, 2021). Turizm sektörünün büyümesi ve belirli varış yerlerinde turistlerin yoğunlaşması taşıma kapasitesi ve çevresel sürdürülebilirlik sorunlarına neden olmaktadır (Butowski, 2019). Varış ülkelerinin kaynaklarının yoğun kullanımı ile artan atık üretimi, su kıtlığı ve hava ile ilgili çevresel sorunların eşlik ettiği durumlar oluşmaktadır (Wheeler, 1993; Koens ve diğ., 2018). Dünyada turizmin gelişimini olumsuz etkilemede yaşanan tüm şoklar ve krizlere rağmen önümüzdeki yıllarda turizmde istikrarlı bir büyümenin devam edeceği tahmin edilmektedir (Croce, 2018). Bu tahmini destekleyen unsur dünyanın belirli bölgelerinde artan refahın seyahat talebini desteklemesidir (Croce, 2016).

Turizm geliştirme modellerinde son yıllarda turizm sorunları ile ilgili olarak “aşırı turizm” terimi kullanılmaktadır. Varış yerlerinin sürdürülebilirliğinde “aşırı turizm” terimi yeni bir fenomeni temsil etmemektedir (Perkumienė, ve Pranskūnienė, 2019). On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren kitle turizm hareketlerinin başlamasıyla çok sayıda varış yerinde turist sayısı hızla artmıştır. Bununla birlikte son yıllarda, popüler varış yerlerine gelen turist sayısında devam eden hızlı artış ve kalabalıklaşma yerel enflasyon ve yaşam alanlarında baskılar oluştururken turizmin sorgulanması konusunda önemli kamuoyu tartışmaları oluşmuştur (UNWTO, 2017).

Turizmle ilgili faaliyetlerin olumsuz etkileri büyük ölçüde şehirlerdeki plansız kalkınma sonucu oluşabilmektedir (Colomb ve Novy, 2017). Turizm araştırmalarının önemli bir kısmı turizmin toplum ve çevre üzerindeki etkileri ile ilgilenebilir, ancak son zamanlarda aşırı turizm kavramı öne çıkmaktadır. Turizm kapasitesi “belirli bir varış yeri alanında kapsanabilecek maksimum turist sayısı” olarak tanımlanmaktadır (O’Reilly (1986). Şehirler, aşırı turizm için özellikle ilgi çekici çalışma alanlarıdır, çünkü aralarında sakinler ve turistlerin de bulunduğu artan sayıda farklı şehir kullanıcısı, sınırlı alanlar için rekabet etmektedir (Koens, ve diğ., 2018). Şehirler, ziyaretçilere çok işlevli, karmaşık, çok kullanıcı ortamlar sunmaktadır. Şehirlerde çok sayıda yerli ve yabancı turiste, aynı zamanda iş turistlerine, arkadaş ve akrabaları ziyaret eden insanlara ev sahipliği yapılmaktadır. Turizm, şehirlerin daha sürdürülebilir ekonomik büyüme stratejilerinde önemlidir (Russo, 2018).

Son yıllarda özellikle şehirler başta olmak üzere çeşitli turizm varış yerlerinde turizm doygunluğunun oluşmasıyla aşırı turizmden söz edilmektedir (Genç, 2020). Turizmin gelişmesi ve talep artışıyla birlikte kent merkezleri ve mahallelerde yoğunlaşması ve yaygınlaşması aşırı turizm kavramının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aşırı turizm kavramı sürdürülemeyen kitlesel turizm hareketlerinin büyümesinden kaynaklanmaktadır. Aşırı turizm terimi turizm baskısının oluşturduğu duruma bir tepki olarak gerçekleşen toplumsal hoşnutsuzluğu ifade eden farklı bir ifade biçimidir.

Aşırı turizm konulu çalışmalar incelendiğinde çok sayıda çalışmada farklı tanımlamalar ile ortak odak noktalarının olduğu görülmektedir. Bu tanımlardan bazıları şöyledir; Peeters ve diğ., (2018) aşırı turizmi; etkisinin belirli zamanlarda ve belirli yerlerde çevreyle ilgili, sosyal, psikolojik, fiziksel, politik ve ekonomik sınırları aştığı durumlar olarak tanımlarken etki odaklı boyutuyla açıklamaktadır. Goodwin (2017) etki ve varış yeri odaklı bir tanımlama yaparak yerli halkın turistlerin çok fazla olmasından kaynaklı bölgesel yaşam kalitesinin kötüleşmesi durumlarını aşırı turizm olarak açıklamaktadır. Milano ve diğ., (2018) yerel halkın günlük yaşamında kalıcı değişikliklere yol açan ve refah düzeyini azaltan turizm yoğunluğunun oluşturduğu aşırı kalabalıklaşmayı etki odaklı aşırı turizm olarak açıklamaktadır. Singh (2018) varış yeri odaklı olarak turistlerin sürdürülemez bir şekilde turistik varış yerlerini tercih etmesini aşırı turizm olarak açıklamaktadır.

Sünnetçioğlu ve diğ. (2021) aşırı turizmi belirli bir varış yerindeki aşırı sayıda turistin toplum üzerinde olumsuz etkileri olarak açıklamaktadır. Koens ve diğ., (2018) turistik mahallerde yaşayanların yaşam kalitesini ve turistlerin deneyim kalitesini olumsuz etkileyen turizm durumunu aşırı turizm olarak etki boyutuyla açıklamaktadır. Sziva ve diğ., (2019) aşırı turizmi yerel halkın çöp, yerel suçlar ve gürültü fazlalığından şikâyet etmeleri olarak açıklamaktadır. Aşırı turizm durumunun olduğu varış yerlerinde yoğunlaşmanın nedenlerinden birisi uygulanan markalaşma stratejileridir (S raphin ve diğ., 2018). Turistlerin oluşturduğu kalabalıklar ve bek rlığa veda partisi gibi nedenlerden yapılan ziyaretlerden kaynaklı farklı küçük turist grupları aşırı turizmi meydana getirmektedir (Namberger ve diğ., 2019). Aşırı turizm geçici olmasına rağmen uzun vadeli etkileri olan, beklenen ekonomik katkılarının sağlanamamasının etkisi ile yerel halkın sosyal ve çevreyle ilgili olarak direnç geliştirmelerine neden olmaktadır (Cheer ve diğ., 2019).

Gelen turistlerin yöresel festivallere d hil edilmesi turizm kar tlığını yumuşatarak turistler ve yerel halkı kaynaştırabilir (S raphin ve diğ., 2018). Aşırı turizm kar tlığını etkileyen nedenler her varış yerinde farklılık gösterebilir. Varış yerlerinde gelen turistlerin eğitilmesinin yerel halkta rahatsızlığı azaltma konusunda etkisi olabilir (Alexis, 2017). Turizm kar tı hareketlerin ortaya çıkışı, aşırı turizm varış yerinde ikamet eden yerel halkın yaşam kalitesini olumsuz etkileyen fakt rlerle ilgilidir. Bu etkenler kirlilik, g r lt , konut fiyatlarındaki artış, trafik sıkışıklığı vb. etkenlerdir. Yukarıda belirtilen fakt rlerin tetiklediği turizm kar tı hareketler "turizm kar tlığı" olarak adlandırılmaktadır. Başka bir deyişle, turistlerin büyük bir çoğunluğunun kendilerini ziyaret etmesi nedeniyle maruz kaldıkları olumsuz sosyal ve ekonomik sonuçlar nedeniyle turistlerin ikamet ettikleri varış yerlerini ziyaret etmelerini istemeyen yerel halkın gerçekleştirdikleri protestolar turizm kar tlığı teriminin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Can ve diğ., 2020).

İlk kez 2008 yılında "El País" gazetesinde Katalan antropolog Manuel Delgado tarafından yazılan bir makalede yer alan turizm karşıtlığı kavramıyla yazar, halk tabanının turizmi reddetmesine acilen dikkat çekmiş ve daha önce görülmemiş bir turizm büyümesinin Barcelona'nın sosyal dokusu üzerinde ciddi bir tehdit oluşturduğunu savunarak, turistlere bir itiraz, güvensizlik ve saygısızlık karışımını açıklamaya çalışmıştır (Aylan ve Aylan, 2020). Özellikle Avrupa'da yükselen ve aşırı turizmden etkilenen diğer destinasyonlarda da görülmesi olası bir kavram olan turizm karşıtlığı, yerel halkın aşırı turizmden rahatsız olması ile ortaya çıkmıştır. Aşırı turizmin yükselen ev kiralari, çevre kirliliği, zorlaşan günlük hayat gibi olumsuz sonuçlarından rahatsız olan yerel halk toplu protesto gösterileri düzenlemektedir (Duyar ve Bayram, 2019).

Aşırı turizm, varış yeri sakinlerinin yaşam kalitesi ve turistlerin deneyimi bozulmaya başladığında ortaya çıkar; yani bu iki grup aktör, algılarına göre aşırı turizmin hangi noktada varış yerini olumsuz etkilediğini belirler. Her iki aktörün de yaşam kalitesi ve sağlığı çevresel nedenlerle bozulabilse de mevcut alan yazın incelemeleri aşırı turizmin "çevresel sınırına" ilişkin araştırmaların önemli ölçüde sınırlı olduğunu göstermektedir (Lochman ve Vágner, 2021). Aşırı turizmin olumsuz etkileri, aşırı turizm yapılan varış yerlerinde yerel halkın turizmi iyi olmaktan çok kötü bir olgu olarak görmesine, turizm faaliyetlerine karşı çıkmasına, turistlere yönelik olumsuz tutum ve davranışlar sergilemesine ve turizm karşıtı hareketlerin oluşmasına yol açmaktadır (Can ve diğ, 2020). Yerel halk, şehirler, seyahat ve turistler üzerine odaklanan aşırı turizm nedenleri aşağıdaki dört başlıkta toplanmaktadır (Çetinoğlu ve Uygur, 2020).

- Turistler üzerine odaklanan aşırı turizm; Turistlerin belirli dönemlerde aşırı popüler olmuş varış noktalarına seyahat etmeleri aşırı turizmin nedenleri arasında ilk sırada gösterilmektedir.
- Yerel halk üzerine odaklanan aşırı turizm; Yerel halkların popüler turizm destinasyonlarında yaşarken karşılaştıkları bir dizi olumsuz etki vurgulanmaktadır. Yerel halkın endişesi; kamusal alan kullanımında sıkıntılar, kalabalık sokakların oluşması ve yaşam maliyetinde artışlar ile ilgili problemleri yerel halk üzerine odaklanan nedenlerdir.
- Şehirler üzerine odaklanan aşırı turizm; Aşırı turizm genellikle milli park alanları ve koruma altına alınan alanlar üzerinde oluşmaktadır. Modern şehirlerde ve popüler turistik varış yerlerinde aşırı turizm yoğunluğu gerçekleşmektedir. Aşırı turizme maruz kalan destinasyonlarda aşırı turizmin gerçekleşmesinde kurvaziyer gemilerin uğrak yeri olmasının da etkili olduğu görülmektedir.
- Seyahat endüstrisine odaklanan aşırı turizm; Turizmin olumlu ekonomik etkisi (istihdam artırma ve gelir getirici) ile birlikte "sorumlu büyüme" ve "büyümeyi yönetme" gibi terimlerden günümüzde sıkça bahsedilmektedir. Küresel seyahat endüstrisinde aşırı turizmi oluşturan hızlı büyüme, büyümenin kötü yönetilmesi gibi durumları da oluşturabilmektedir. Sürekli artış hızını kaybetmeyen önemli sektörlerden birisi de turizmdir. Artış hızının sürdürülmesi üzerine odaklı politikalar yürütülmesi, aşırı turizmin oluşumu nedenleri arasındadır.

Çalışmada Avrupa'nın önemli turist varış yerlerinde yaşanan aşırı turist yoğunluğuna karşı oluşan tepkilerin Çeşme varış yerinde aşırı turizm kaynaklı olumsuzluklar ve bu olumsuzluklara karşı oluşan tepkilerin yüz yüze görüşülerek analizinin yapılması amaçlanmaktadır. Çalışmanın sonuçları Çeşme'de faaliyet gösteren turizm konusunda fikir sahibi olan yerel oluşumlar ve halkın görüşlerinden meydana geldiği için Çeşme varış yerinin turizm potansiyeli ve durumunu incelemek açısından önemlidir. Varış yerlerinde turizm arz unsurlarından olan misafirperverliğin uygulayıcısı yerel halk tarafından desteklenmeyen turizm uygulama ve planlarının başarısız olması muhtemeldir. Bu bağlamda çalışma sonuçları yerel halkın, işletme yöneticilerinin düşüncelerinin yansımaları ve analizi olacağından Çeşme turizminin geleceğine yön verecek bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma olarak ve özellikle görüşme tekniğiyle çalışmanın gerçekleştirilmesinin nedeni; görüşmede esneklik sağlanması, yüksek oranda cevapların alınması, jest, mimik vb. davranışların gözlemlenmesi, görüşme ortamının kontrolü, karşılıklı bilgi akışının sağlanması gibi avantajlardır.

Bu makale aşırı turizm olgusunu değerlendirerek anlamayı amaçlamaktadır. Bu turizm sektöründe bugün ile gelecek yıllar arasında beklenen büyümede aşırı turizm konulu çalışmaları desteklemek açısından fayda sağlayabilir. Makale aşağıdaki gibi düzenlenmektedir. Bir sonraki bölümde yöntem başlığı altında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, evren ve örneklem, çalışma bölgesi, işlem ve veri analizi konuları açıklanmaktadır. Daha sonra bulgular başlığı altında elde edilen verilerden oluşturulan tablolar, fotoğraflar ve konusunda bilgiler verilmektedir. Makale tartışma sonuç, öneriler ile sonlandırılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Mevcut çalışmada, görüşmelerde esnekliğin sağlanması, yüksek oranlı cevaplar alınması, jest, mimik vb. davranışların gözlenmesi, görüşme ortamının kontrolü ve karşılıklı bilgi alışverişinin sağlanması gibi avantajları nedeniyle yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak maxqda veri analizi modeli kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru tekniği katılımcıların bir konu hakkındaki kişisel deneyimlerini, bakış açılarını ve düşüncelerini kendi ifadeleri ile anlatmasına olanak tanıyan esnek bir yöntemdir. Yöntemde araştırmacı, konuyla ilgili önceden hazırladığı belli konu başlıkları ya da sorularla görüşmeyi gerçekleştirerek veri toplamayı hedeflemektedir. Yöntemin katılımcıya esneklik sağlanması önemli avantajlardandır. Bunun yanında araştırmacının bizzat sahada çeşitli dönemlerde turist olarak bulunması nedeniyle kendi gözlemlerine de yer verilmiştir. Görüşmede yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak 8 Mart 2022-31 Mart 2022 tarihleri arasında katılımcılar ile (Ortalama 30-60 dakika arası) tesadüfi şekilde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada cevapları aranan sorular;

- Turizm yoğunluğu Çeşme'de rahatsızlığa neden olmakta mıdır?
- Katılımcılar turizm yoğunluğundan çevresel etkiler açısından mı rahatsızlık duymaktadır?
- Katılımcılar turizm yoğunluğundan sosyal etkiler açısından mı rahatsızlık duymaktadır?
- Katılımcılar turizm yoğunluğundan ekonomik etkiler açısından mı rahatsızlık duymaktadır?

- Turizm yoğunluğu hissedilir bir rahatsızlık yaratıyor mu? Kabul edilebilir bir durumda mıdır?
- Turizm rahatsızlığına tepkiler var mıdır? Varsa nelerdir?

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu Çeşme’de ikamet ederek yaşamını sürdüren yerel halktan ve turizm hareketinin içinde bulunan meslek gruplarından (Aşçı, Otel yöneticisi, restoran işletmecisi, emlakçı, mühendis, eczacı ve serbest meslek vb.) farklı eğitim seviyelerindeki kişilerden oluşmaktadır. Bu çalışma grubunun belirlenmesinde, tesadüf örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Katılımcılar ile görüşme formu; Katılımcıların meslek, cinsiyet, yaş, eğitim, Çeşme’de ikamet süresi, aşırı turizm konusunda görüşleri vb. bilgileri almayı amaçlayan bir öz bildiri formudur. Görüşmelerden elde edilen veriler temaları belirlenerek kategorilere göre dağılımı tespit edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Çalışmada veri toplanacak katılımcıların seçiminde, turizm konusunda bilgisi ve ilgisi olan kişilerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Örneklem tesadüfi seçimle yerel halk katılımcıları belirlenirken turizm ile ilgisi olanlar, turizm işletmeleri ve yöneticilerinin Çeşme turizmi konusunda fikir sahibi olmaları ve Çeşme’de ikamet ediyor olmalarına özen gösterilmiştir.

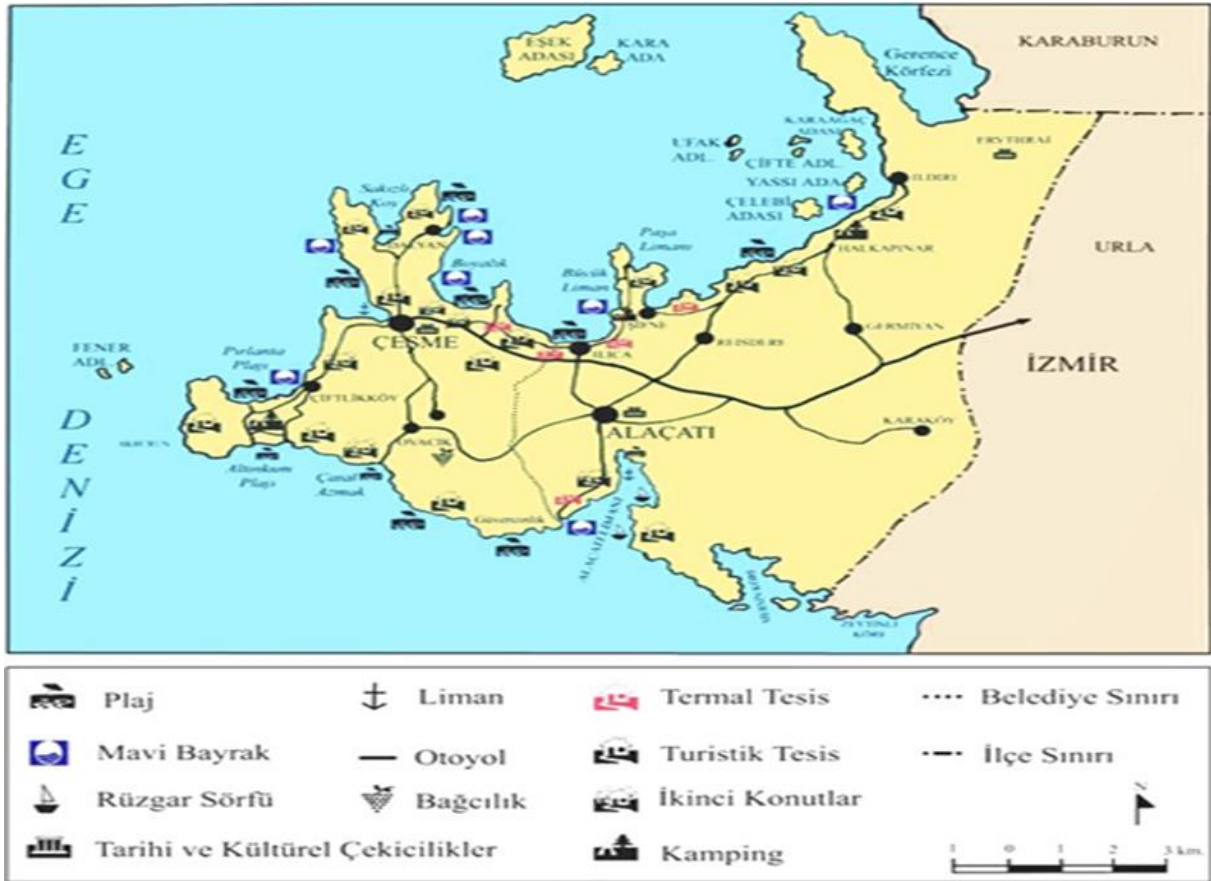
Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Tanıtıcı Bilgiler

No	Kodu	Meslek	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Çeşme’de İkamet Süresi (Yıl)
1	K1	Otel Yöneticisi	E	35	Yüksek lisans	35
2	K2	Mühendis	K	45	Yüksek lisans	5
3	K3	Serbest	E	52	Ön lisans	4
4	K4	Eczacı	K	66	Lisans	50
5	K5	Restoran işletmecisi	E	52	Lise	52
6	K6	Aşçı	K	46	İlkokul	18
7	K7	Otel işletmecisi	E	46	Ortaokul	46
8	K8	Emlakçı	E	50	Lise	15

Araştırma çalışma grubunun tanıtım bilgilerini içeren tablo 1 yukarıda verilmiştir. Grubun beşi erkek, üçü kadın katılımcı iken yaş aralığı 35-66 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların özellikle yerel halktan ve turizm hareketini gözlemleyebilen meslek gruplarından olmasına özen gösterilmiştir. Buna göre katılımcılardan iki kişi otel yöneticisi, bir kişi aşçı, bir kişi restoran işletmecisi, bir kişi emlakçı, bir kişi mühendis, bir kişi, eczacı ve bir kişi ise serbest meslek grubunda faaliyet göstermektedir. Katılımcıların Çeşme’de ikamet süreleri en az 4 yıl ile en çok 52 yıl olarak ifade edilmiştir. Eğitim düzeyi olarak katılımcıların 2 kişi yüksek lisans, 2 kişi lise, 1 kişi ortaokul, 1 kişi lise ve 1 kişi ise lisans mezunudur.

Çalışma Bölgesi

Çeşme destinasyonu doğal ve kültürel çekicilikler açısından önemli turistik arz potansiyeline sahiptir. Çeşme sahip olduğu çevresel ve doğal güzellikler sayesinde turizm açısından gelişme göstermiş ve çeşitli turizm türlerinin yapılmasına ortam oluşturulmuştur. Çeşme, Urla Yarımadası'nın en batı kesimini oluşturan Çeşme yarımadası üzerinde yer alır. Çeşme ilçesi, kuzey-kuzeydoğuda İzmir'in Karaburun ilçesi, batıda Yunanistan'ın Sakız Adası, güneydoğuda İzmir'in Seferihisar ilçesi ve doğuda yine İzmir'in Urla ilçesi ile sınırlanır (Emekli, 2015).

Harita 1. Çeşme ve Yakın Çevresinin Turistik Çekicilikleri (Emekli, 2015).

Çeşme'nin önemli bir ulaşım avantajını oluşturan Çeşme limanı yerli ve yabancı turistlere deniz yolu ulaşımı imkânı kruvaziyer turlar ile sunulmaktadır. Çeşme'den Yunanistan'ın Sakız adasına karşılıklı feribot seferleri düzenlenmekle beraber İtalya'nın Bari ve Brindisi limanlarına yolcu taşımacılığı yapılmaktadır. Çeşme, İzmir'deki toplam tesislerin % 36,6 sına yatak sayısının ise %25'ine sahiptir (Emekli, 2015). Aşağıdaki tablo 2'de Çeşme'de bulunan kültür ve turizm bakanlığı belgeli konaklama tesislerine ait sayısal veriler bulunmaktadır.

Tablo 2. Çeşme’de Turizm Bakanlığı Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı

Konaklama Tesisleri (2021)	İşletme Belgeli Tesisler			Yatırım Belgeli Tesisler			TOPLAM		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
	58	4322	9015	16	1262	3102	74	5584	12117

Kaynak: (izmir.ktb.gov.tr)

Tablo 3. verilerine göre 2019 yılı içerisinde Çeşme’de, 666 bin 164 yerli turist, 142 bin 617 yabancı turist olmak üzere toplam 808 bin 781 kişi konaklama yapmıştır. 2019 yılında yerli ve yabancı turistlerin toplam geceleme sayısı ise 2 milyon 269 bin 155 olarak gerçekleşti. Çalışmanın konusu olan aşırı turizm kavramının oluşmasında etkili unsurlardan olan konaklama işletmelerinin sayısı ve buna bağlı olarak yerli ve yabancı turist sayılarının Çeşme’de sürekli artış göstermesi adına tablo 2 ve tablo 3 verilerinin araştırmada verilmesinin önemli olacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 3. Çeşme’ye 2018-2019 Yılları Arası Gelen Yerli ve Yabancı Turist Sayıları

	2018	2019
Yerli	858.215	666.164
Yabancı	98.698	142.617
Toplam (Geceleme Sayısı)	2.341.207	2.269.155

Kaynak: (www.yeniasir.com.tr)

İşlem

Araştırmada veriler Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 07/03/2022 tarih ve E-26428519-044-41481 sayılı izin ile alınan Etik kurul onayından sonra Çeşme’de yüz yüze toplanmıştır. Karşılıklı etkilenmelerin önüne geçmek için farklı yer ve zaman dilimlerinde görüşmelerin yapılmasına ve katılımcıların seçilmesine özen gösterilmiştir.

Veri Analizi

Çalışmada, Çeşme turizm destinasyonunda yaşamlarını sürdüren katılımcılardan elde edilen görüşme verilerinin MAXQDA programı kullanılarak analizleri yapılmıştır. MAXQDA bilimsel, akademik ve ticari kurumlarda nitel ve karma yöntem verilerinin bilgisayar destekli bir şekilde bir şekilde metin ve multimedya analizlerinde kullanılan yazılım programıdır. MAXQDA etnografi, odak grup, içerik analizi, vaka çalışmaları ve fenomenoloji gibi birçok nitel veri analizi yönetimini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. MAXQDA programında oluşturulan kelime bulutları, genellikle kelime frekanslarına göre analiz edildikten sonra farklı renk ve desenlerle oluşturulan metin görüntüleridir. Çalışma kapsamında yapılan konuşmalarda belirli kelimelerin görsel olarak sunulduğu yapılarıdır. Görsel olarak kelime bulutlarında oluşan kelimeler genellikle benzer veya popüler kelimelerden oluşmaktadır. Otomatik olarak oluşturulduğunda ilgili metin veya metin grubundaki kelimelerin tekrarlanma sıklığı ile orantılı olarak görselleştirme oluşturulur (Maxqda Learning, 2020).

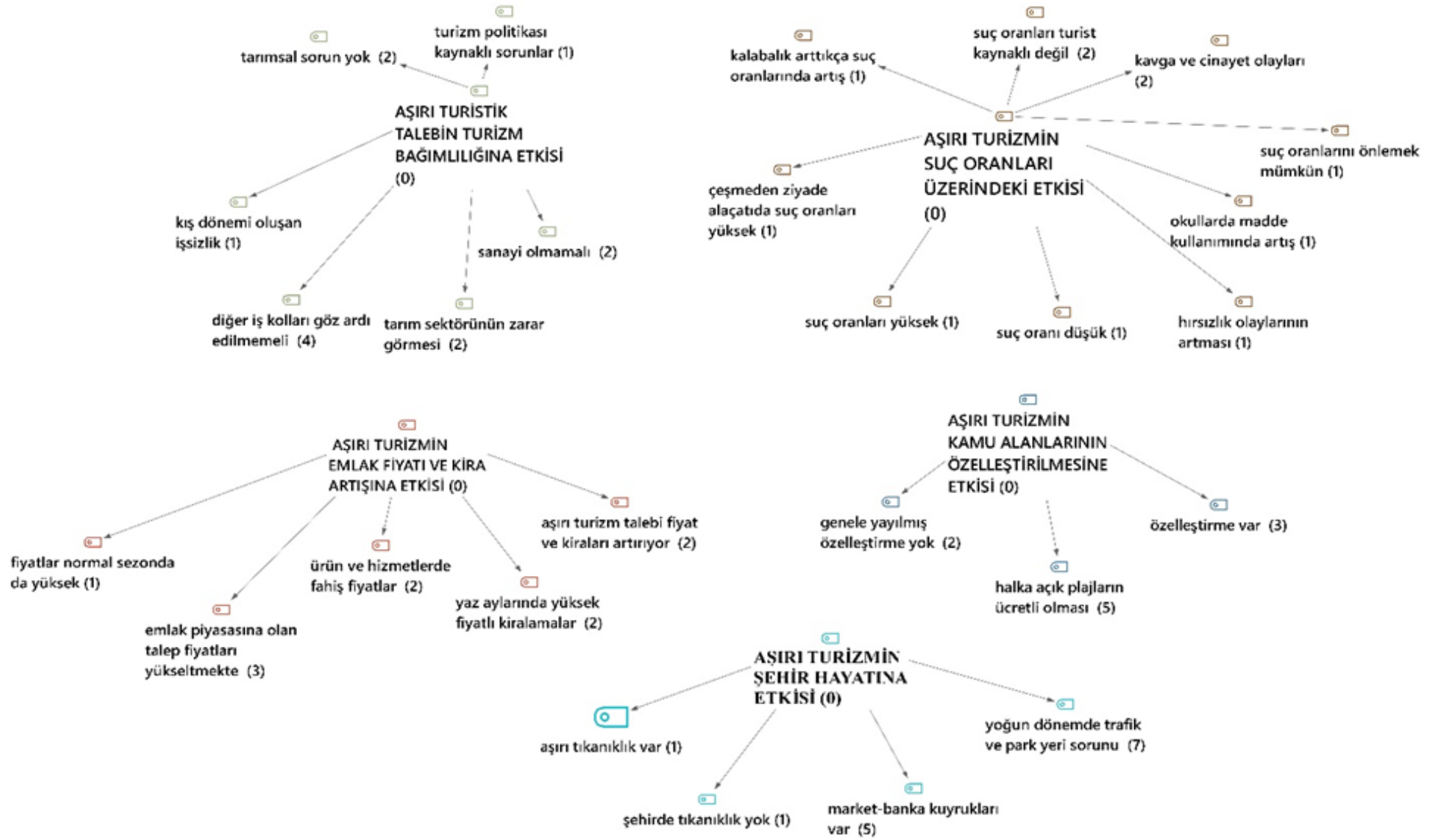
BULGULAR

Veri analizi doğrultusunda görüşmecilerden elde edilen verilerin öncelikle temaları belirlenmiştir. Tablo 4'te oluşturulan kategorilerin temalara göre dağılımı gösterilmektedir. Tabloya göre oluşturulan sosyal etkiler temasına bağlı alt kategoriler; Aşırı turizmin kamu alanlarının özelleştirilmesine etkisi, aşırı turizmin suç oranları üzerindeki etkisi, aşırı turizmin şehir hayatına etkisi, aşırı turizmin yerel halkın yaşam konforuna etkisi, turist davranışlarının yerel halk üzerindeki etkisi ve turizmin mahalle kültürü üzerindeki etkisidir. Çevresel etkiler temasını oluşturan alt kategoriler; Aşırı turizmin belediye ve altyapı hizmetlerine etkisi, aşırı turizmin çevre tahribatına etkisi ve turistlerin tarihi eser ve alanlar üzerindeki tahribat etkisidir. Ekonomik etkiler temasına bağlı alt kategoriler; Aşırı turistik talebin turizm bağımlılığına etkisi ve aşırı turizmin emlak fiyatı ve kira artışına etkisidir.

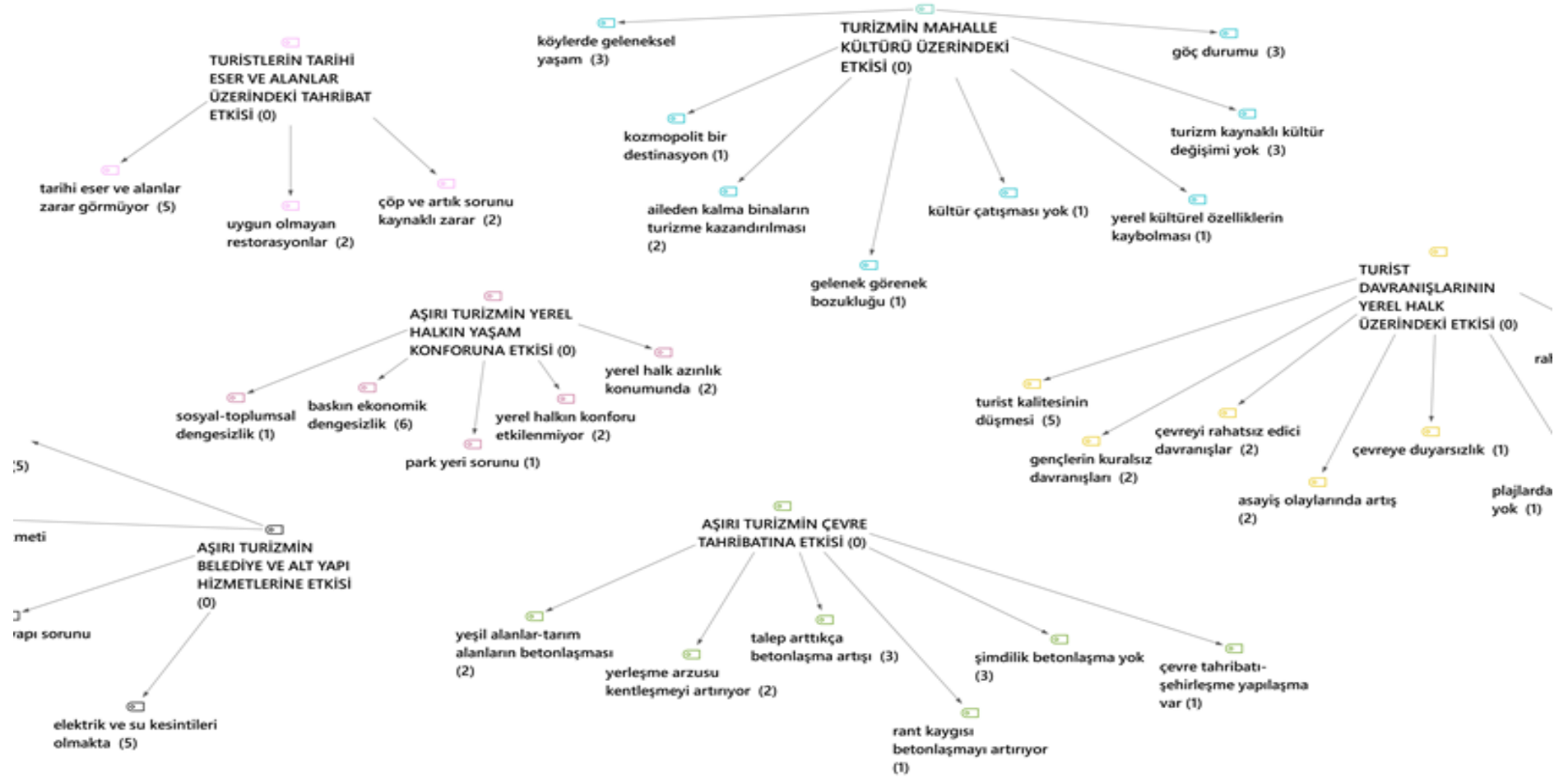
Tablo 4. Oluşturulan Kategorilerin Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Kategoriler
Sosyal Etkiler	Aşırı Turizmin Kamu Alanlarının Özelleştirilmesine Etkisi Aşırı Turizmin Suç Oranları Üzerindeki Etkisi Aşırı Turizmin Şehir Hayatına Etkisi Aşırı Turizmin Yerel Halkın Yaşam Konforuna Etkisi Turist Davranışlarının Yerel Halk Üzerindeki Etkisi Turizmin Mahalle Kültürü Üzerindeki Etkisi
Çevresel Etkiler	Aşırı Turizm Belediye ve Altyapı Hizmetlerine Etkisi Aşırı Turizmin Çevre Tahribatına Etkisi Turistlerin Tarihi Eser ve Alanlar Üzerindeki Tahribat Etkisi
Ekonomik Etkiler	Aşırı Turistik Talebin Turizm Bağımlılığına Etkisi Aşırı Turizmin Emlak Fiyatı ve Kira Artışına Etkisi

Fotoğraf 1'de katılımcıların görüşlerini oluşturan kelime bulutu verilmiştir. Katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevaplardan en sık kullanılan kelimeler dikkate alınarak kelime bulutu oluşturulmuştur. Kelime bulutunda net ifadeleri tespit etmek amacıyla tek başına anlam içermeyen kelimeler ve bağlaçlar çıkarılarak sadeleştirme tercih edilmiştir.

Fotoğraf 2. Kategoriler ve Alt Kodların Kod Haritası

Fotoğraf 3. Kategoriler ve Alt Kodların Kod Haritası (devamı)

Fotoğraf 2 ve 3'te katılımcıların Çeşme'deki aşırı turist yoğunluğunun mahalle kültürü, tarihi eser ve alanlar, halkın yaşam konforu, fiziksel çevre, belediye hizmetleri ve altyapı ile turist davranışları üzerindeki etkileri konusundaki görüşlerinin yer aldığı kod haritasına yer verilmektedir. Buna göre; Aşırı turistik talebin turizm bağımlılığına etkisi kategorisi tarımsal sorunlar, turizm politikası kaynaklı sorunlar, sanayi, kış dönemi oluşan işsizlik sorunları ve tarım sektörünün zarar görmesi gibi alt kategorilerden oluşmaktadır. Aşırı turizmin emlak fiyatı ve kira artışına etkisi kategorisi fiyatların normal sezonda da yüksek olması, emlak piyasasına olan talebin fiyatları yükseltilmesi, ürün ve hizmetlerde fahiş fiyatların oluşması, yaz aylarında yüksek fiyatlı kiralamalar oluşması ve aşırı turizm talebinin fiyat ve kiralari artırması gibi alt kategorilerden oluşmaktadır.

Aşırı turizmin şehir hayatına etkisi kategorisi aşırı tıkanıklık var, aşırı tıkanıklık yok, market ve banka kuyrukları var ve yoğun dönemde trafik ve park yeri sorunu gibi alt kategorilerden oluşmaktadır. Aşırı turizmin kamu alanlarının özelleştirilmesine etkisi kategorisi genele yayılmış özelleştirme yok, halka açık plajların ücretli olması ve özelleştirme var gibi alt kategorilerden oluşmaktadır. Aşırı turizmin suç oranları üzerindeki etkisi kategorisi suç oranları turist kaynaklı değil, kavga ve cinayet olayları, suç oranlarını önlemek mümkün, okullarda madde kullanımında artış, hırsızlık olaylarının artması, suç oranı düşük, suç oranları yüksek, Çeşme'den ziyade Alaçatı'da suç oranları yüksek ve kalabalık arttıkça suç oranlarında artış gibi alt kategorilerden oluşmaktadır.

Analiz programı verilerine göre oluşan turistlerin tarihi eser ve alanlar üzerindeki tahribat etkisi kategorisi tarihi eser ve alanlar zarar görmüyor, uygun olmayan restorasyonlar ve çöp ve atık sorunu kaynaklı zarar gibi alt kategorilerden oluşmaktadır. Aşırı turizmin belediye ve alt yapı hizmetlerine etkisi kategorisi elektrik ve su kesintileri olmakta, internet altyapı sorunu, çöp toplama hizmeti ve tatil dönemlerinde altyapı ve belediye hizmetleri yetersiz gibi alt kategorilerden oluşmaktadır. Aşırı turizmin yerel halkın yaşam konforuna etkisi kategorisi sosyal-toplumsal dengesizlik, baskın ekonomik dengesizlik, park yeri sorunu, yerel halkın konforu etkilenmiyor ve yerel halk azınlık konumunda gibi alt kategorilerden oluşmaktadır.

Turizmin mahalle kültürü üzerindeki etkisi kategorisi köylerde geleneksel yaşam, kozmopolit bir destinasyon, aileden kalma binaların turizme kazandırılması, gelenek görenek bozukluğu, kültür çatışması yok, yerel kültürel özelliklerin kaybolması, turizm kaynaklı kültür değişimi yok ve göç durumu gibi alt kategorilerden oluşmaktadır. Aşırı turizmin çevre tahribatına etkisi kategorisi yeşil alanlar-tarım alanlarının betonlaşması, yerleşme arzusu, talep arttıkça betonlaşma artışı, şimdilik betonlaşma yok, rant kaygısı betonlaşmayı arttırıyor ve çevre tahribatı-şehirleşme yapılaşma var gibi alt kategorilerden oluşmaktadır. Turist davranışlarının yerel halk üzerindeki etkisi kategorisi turizm kalitesinin düşmesi, gençlerin kuralsız davranışları, çevreyi rahatsız edici davranışlar, asayişolaylarında artış, çevreye duyarlılık, plajlarda kurallara uyum yok ve rahatsız edici değil gibi alt kategorilerden oluşmaktadır.

Çeşme destinasyonu ile ilgili yapılan görüşmelerin kullandığı ifadelerden, her kategoriyle ilgili en sık kullanılan kelimeler gösterilmektedir. Tablo 5 'de gösterilen veriler, metinsel bilgilerin içerik analizinden iç görüler elde ederek Çeşme destinasyonunda yaşayan katılımcıların aşırı turizme bakış açısı hakkında fikir vermesi açısından

önemlidir. Tablo 5 sonuçlarına göre katılımcıların ekonomik (E), Sosyal (S) ve Çevresel (Ç) temalar çerçevesinde iki ekonomik, altı çevresel ve on beş sosyal alt kategori üzerinde yoğunlaştığı ve görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcı Görüşlerinin Temalar, Kategori ve Alt Kodlara Göre Dağılımı Tablosu

Temalar (E=Ekonomik, S=Sosyal, Ç=Çevresel) Kategoriler ve Kodlar	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8
Turizmin Kamu Alanlarının Özelleştirilmesine Etkisi var. (S)	X			X				X
Turizmin Kamu Alanlarının Özelleştirilmesine Etkisi yok. (S)					X		X	
Turizmden Kaynaklı Suç Oranları Yüksek (S).				X				
Aşırı Turizm Suç Oranlarını Artırmaktadır (S)					X	X		X
Aşırı Turizm Hırsızlık Olaylarını Artırmaktadır (S)			X					
Turizm Okullarda Madde Kullanımını Artırmaktadır (S)		X						
Suç Oranı Turizm Kaynaklı Değildir (S)				X			X	
Aşırı Turizmin Trafik ve Park Sorunu Oluşturuyor (S)	X	X	X		X	X	X	X
Aşırı Turizm Market ve Banka Kuyrukları Oluşturuyor (S)	X	X	X			X		X
Aşırı Turizmin Yerel Halkın Yaşam Konforuna Etkisi Yok (S)				X			X	
Aşırı Turizm Yerel Halkı Azınlık Haline Getiriyor (S)			X				X	
Aşırı Turizm Nedeniyle Plajların Ücretli Olması Sorunu (S)			X		X	X	X	X
Turistlerin Kural Dışı Davranışları Çevreyi Rahatsız Ediyor (S)			X	X		X		X
Turistlerin Kural Dışı Davranışları Rahatsız Etmiyor (S)		X			X		X	
Turizmin Mahalle Kültürü Üzerindeki Etkisi Yok (S)		X				X		X
Aşırı Turizm Alt Yapı Sorunu Yaratıyor (Ç)		X	X			X		X
Aşırı Turizm Elektrik Su Kesintisi Yaratıyor (Ç)		X	X		X	X		X
Aşırı Turizm Çöp Toplama Hizmetlerini Aksatıyor (Ç)	X	X	X		X	X	X	
Aşırı Turizmin Çevrenin Betonlaşmasını Artırıyor (Ç)		X	X		X	X		
Aşırı Turizmin Çevrenin Betonlaşmaya Etkisi Yok (Ç)					X		X	X
Turistlerin Tarihi Eser ve Alanlar Üzerindeki Tahribatı Yok (Ç)	X		X			X	X	X
Aşırı Turizm Kış Dönemi İşsizlik Oluşturuyor (E)								X
Aşırı Turizm Emlak ve Kira Artışı Yaratıyor (E)	X	X	X		X		X	X

Yukarıdaki tablo 5’de tespit edilen veriler incelendiğinde katılımcı 1 ve katılımcı 8 arasında katılımcı görüşlerinin temalar (Ekonomik, Sosyal, Çevresel), kategori ve alt kodlara göre dağılımı gösterilmektedir. Buna göre; K1, K4 ve K8 turizmin kamu alanlarının özelleştirilmesinde etkili olduğunu ifade ederken K5 ve K7 etkili olmadığını belirtmektedir. Turizmden kaynaklı suç oranlarının yüksekliği konusunda sadece K4 evet şeklinde görüş belirtmiştir. K5, K6 ve K8 aşırı turizmin suç oranlarını artış yönünde etkilediğini söylemişlerdir. K3 aşırı turizmin hırsızlık olaylarında etkili olduğu yönünde görüş belirtirken, K2 okullarda madde kullanımında etkili olduğunu söylediği görülmektedir. K4 ve K7 suç oranlarının rutin olaylar olduğu ve turizm ile ilgisinin bulunmadığı şeklinde söylerken, K1, K2, K3, K5, K6, K7 ve K8 aşırı turizmin trafik ve park sorunu oluşturduğunu ifade etmişlerdir. K1, K2, K3, K6 ve K8 ifadelerinde aşırı turizmin market ve banka kuyrukları oluşumuna neden olduğunu belirtmişlerdir. K4 ve K7 aşırı turizmin yerel halkın yaşam konforuna olumsuz etkisinin olduğu yönünde ifadeleri olmuştur. K3 ve K7 yerel halkın aşırı turizm nedeniyle azınlık haline dönüşmesine, K3, K5, K6, K7 ve K8 plajların ücretli olmasının rahatsızlık oluşturmasına, K3, K4, K6 ve K8 kural dışı davranışlardan duyulan rahatsızlıklara, K2, K6 ve K8 ise turizmin mahalle kültürüne olumsuz etkisine vurgu yapmışlardır. Tüm bu açıklamalara rağmen K2, K5 ve K8 turistlerin kural dışı davranışlarının kendilerini rahatsız etmediğini beyan etmişlerdir.

Tablo 5’te bulunan çevresel temaların alt kategorileri incelendiğinde K2, K3, K5, K4 ve K8 aşırı turizmin elektrik, su kesintisi ve alt yapı sorunlarına yol açtığı, K1, K2, K3, K5, K6 ve K7 çöp toplama hizmetlerinde aksamaların

yaşanmasına neden olduğunu belirttikleri görülmüştür. K2, K3, K5 ve K6 turizm nedeniyle betonlaşmanın arttığını söylerken, K5, K7 ve K8 turizmin betonlaşmaya etkisinin olmadığını söylemişlerdir. K1, K3, K6, K7 ve K8 turizmin tarihi eser ve alanlar üzerine olumsuz etki oluşturmadığı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Ekonomik temalara bağlı alt kategoriler incelendiğinde sadece K8 turizmin kış dönemi işsizlik oluşturma yönünde olumsuz etkisinin olduğu yönünde ifadesi olmuştur. K1, K2, K3, K5, K7 ve K8 aşırı turizmin emlak ve kira piyasasında artışa neden olduğunu ifade etmişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Aşırı turizm konulu Sünnetçioğlu ve diğ., (2021) tarafından yapılan çalışmada çok sayıda turist yoğunluğunun oluşmasının toplum üzerinde olumsuz etkileri açıklanırken, Koens ve diğ., (2018) çalışmasında yerel halkın yaşam kalitesinin olumsuz etkilenmesi ile aşırı turizm arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Sziva ve diğ., (2019) aşırı turizm konulu çalışmasında yerel halkın çeşitli konularda şikâyetleri ile ilgili tespitlerde bulunmakta, Seraphin ve diğ., (2018) ise markalaşmanın aşırı turizme neden olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma turizm karşıtlığı ve aşırı turizm ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazında yapılan genel tartışmaya katkı sunmaktadır. Varış yerlerine göre oluşan aşırı turizm ve turizm karşıtlığı kavramı ve etkileri değişkenlik göstermektedir. Olumsuz durumların çözümü ile ilgili kesin bir uygulama söz konusu değilken çözüm uygulamaları varış yerlerinin kendisine özgüdür. Aşırı turizme neden olarak konaklama, ulaşım ucuzluğu ve çeşitliliği gibi uygulamalar insanları turizme katılmaya teşvik etmektedir. Fakat turizme katılımların artması topluma ve çevreye yönelik olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Bu etkiler kontrol edilerek çözüm için gerekirse kısıtlamalar dâhil gerekenlerin tespit edilmesi önemlidir. Aşırı turizmi engellemek ve turizmin belirli zaman dilimlerinde yoğunlaşmasını engellemek için tüm yılı kapsayacak şekilde uzun süreli konaklamalar teşvik edilmeli, varış yerlerinde günlük aktiviteler arttırılmalı, çözüm süreci uzun vadeli zaman dilimini kapsamalıdır.

Aşırı turizm ve turizm karşıtlığının çözümünde turistlere düşen görevlerde bulunmaktadır. Turistler varış yerlerine seyahat taleplerini yoğun sezon yerine düşük sezonda gerçekleştirerek yerel halka ve çevre değerlerine saygılı bir hareket göstermelidir. Turistlerin varış yerlerinde bilinçli davranarak, sosyal ve fiziksel çevreye saygılı bir şekilde hareket etmeleri önemlidir. Dünyada ekonomik değişimlere bağlı olarak sürekli artan gelir gücüne sahip bir orta sınıf oluşmaktadır. Oluşan bu durum turizme katılım isteğini arttırmaktadır. Varış yeri ülkeleri turizm planlamaları ve faaliyetlerini geliştiren bu hedef pazarlara göre gerçekleştirmelidir. Bu çalışmadan Çeşme varış yerinde aşırı turizme karşı çözüm yollarının planlamalar yapılarak giderilebileceği sonucuna ulaşılabilir. Çalışmanın genel olarak turizm karşıtlığı, aşırı turizm kavramları, etkileri ve yönetimine yönelik alan araştırması olarak bir katkı sunmaktadır.

Aşırı turizm çeşitli açılardan olumsuz sonuçları ile şehirlerdeki yaşam kalitesini azaltan bir etkiye sahip olmasına rağmen ana unsur değildir (Smith ve diğ., 2019). Turist sayısı artmadan küçük ölçekli, yerel, sürdürülebilir uygulamalar geliştirilerek ekonomik büyüme sağlanabilir. Varış yerlerinde kalış süresi, harcama, turizm faaliyetleri gibi istatistik verileri incelenerek olumlu sonuçlar optimize edilebilir ve aşırı turizmin olumsuzlukları engellenebilir (Oklevik ve diğ., 2019). Aşırı turizm sorununun sürdürülebilir turizm hedefleri geliştirilerek

çözülebilmesi, turistlerin seyahat hakları ile yerel halkın yaşam hak ve standartlarının dengelenmesi önemli ve gereklidir (Perkumienė ve Pranskūnienė, 2019). Aşırı turizm çok boyutlu ve karmaşık bir sorun olarak sadece turizm paydaşlarıyla değil, toplumsal ve varış yerlerindeki gelişmelerle birlikte değerlendirilmelidir (Koens ve diğ., 2018).

Turizm karşıtlığına karşı tavır sergileyen yerel halkın turizm faaliyetine yönelik olumlu algı ve desteğine işaret etmek gerekmektedir. Yerel halk turizmin olumsuz yönlerinin farkındadır ve esas olarak ekonomik ve sosyal açıdan olumlu katkıya değer vermektedirler (Garcia ve diğ., 2021). Turizm karşıtlığı olgusu, küresel sahnede turizm yönetim sistemlerindeki çoklu dönüşümler tarafından yönlendirilmektedir. Turizm karşıtlığı sadece bir söylemden ibaret olmayan, çoklu söylemleri ve çeşitli unsurlar arasındaki farklı nitelikteki çizgilerden örülmüş bir oluşumdur. Turizm karşıtlığı, turistlere veya turizme karşı her türlü eylemi etiketlemek için kullanılacak, her şeyi bir tür benzersiz kutuya koyan ve mühürleyen bir kelime olarak kullanılmaktadır (Ramos ve Mundet, 2021).

Çalışma sonuçlarına göre ekonomik etkiler temasında kategorilerin üzerinde durduğu en önemli konu aşırı turizmin yerel halkın yaşamı üzerine olumlu veya olumsuz etkisinin olması ile ilgilidir. Çevresel etkiler teması aşırı turizmin çevreye oluşturabileceği tahribat ile yoğunlaşmanın belediye hizmetlerine etkisi ile ilgilidir. Ekonomik etkiler temasında en önemli kategori ise turizm yoğunluğunun emlak fiyatlarına etkisinin olması ile ilgilidir. Verilerin analizine göre; Köylerde geleneksel yaşamın devam ettiği, turizm kaynaklı bir etkileşiminin söz konusu olmadığı ancak aileden kalan miras yapıların turizme katılarak ticari bir meta haline getirildiği görüşü ağır basmaktadır. Katılımcıların aşırı turistik talebin Çeşme’de suç oranlarının artışı, emlak ve kira fiyatlarının artması, şehir hayatı, kamu alanlarının özelleştirilmesi ve turizme bağımlılık üzerindeki etkileri konusundaki görüşleri yer almaktadır. Buna göre; Çeşme’de turizm nedenli bir suç artışı yaşanmadığı, ancak gece hayatı görece hareketli olan Alaçatı’da son dönemde asayiş olaylarında artış olduğu düşünülmektedir. Aşırı turizm talebinin emlak fiyatlarını ve kira artışını da beraberinde getirdiği, bunun da ilçede diğer ürün ve hizmet fiyatlarını daha da artırdığı ifade edilmektedir. Katılımcılar, turizm kaynaklı özelleştirme konusunda ikiye ayrılmakla birlikte ağırlıklı olarak halka açık deniz kıyılarının özelleştirilerek ücretli plajlara dönüştürülmesinden rahatsızlık duymaktadır. Turizmin ilçenin en önemli gelir kaynağı olduğunu düşünen katılımcılar, sanayi sektörü hariç diğer iş alanlarının da ilçede geliştirilmesi yönünde görüş bildirmiştir.

Çeşme varış yerinde yaşanan turizm hareketliliği ilçenin turizm açısından belirli sınırlı alanlarında gerçekleşmektedir. Bu dengesiz arz dağılımının sebebi temel çekicilikler ile tarihi ve kültürel değerlerin belirli alanlarda yoğunlaşmasıdır. Aşırı turizm ve turizm karşıtlığı varış yerlerinin Çeşme coğrafyasında yoğunluk olarak eşit olarak dağıtılmadığı için oluşmaktadır. Çeşme’de aşırı talebin söz konusu olduğu yerler; Çeşme kalesi, Altın kum plajı, Erythrai antik kenti, Ilıca plajı, Aya Yorgi koyu, Dalyan, Ilıcalar, Delikli koy, Germi yan köyü, Eşek adası, Çeşme çarşısı, Kervansaray ve Sakız adasıdır. Bu bölgelerde oluşan talebin ilçenin tamamına yayılabilmesi için gezi rotalarına alternatifler üretilmesi, bilinmeyen yerlerin teknoloji kullanılarak tanıtılması ve ziyaretinin teşvik edilmesi değerlendirilebilir. Çeşme’de dünyanın birçok şehrinde görülen aşırı turizm karşıtlarının organize bir şekilde direnci söz konusu değildir. Bu durumdan anlaşılan ilçede aşırı turizm durumu tepki oluşturacak

seviyeye ulaşmamaktadır. Çeşme'nin kendisine ait dinamikleri içinde aşırı turizme sorun oluşmadan çözüm üretebilecek potansiyele sahip olduğu söylenebilir.

ÖNERİLER

Tüm Kurum ve Kuruluşlara;

- Aşırı turizmi azaltmak için Çeşme'de alternatif turizm türlerine yönelmek için turistik ürün çeşitlendirilmesine gidilebilir.
- Çeşme'de ziyaret edilen yerlerin taşıma kapasitesini aşmamak için ziyaretçi yönetimi uygulanabilir.
- Turistlerin memnuniyeti ve aşırı turizm sorununu çözmek için turistlerin yoğun zaman dilimlerinden daha sakin zamanlara yönlendirilmesi için akıllı teknolojilerden yararlanılabilir.
- Çeşme bölgesi turizm yatırım planları ve politikaları aşırı turizm tepkileri göz önüne alınarak yapılabilir.
- Çeşme'de yerel halkın turistlere olumsuz bakışını azaltmak için yerli turistler ve yerel halka turistik alanları ziyaretlerinde farklı ücret tarifeleri uygulanabilir.
- Turizm yatırımlarında yerel halkın haklarını gözeten bakış açısına dikkat edilebilir.

Özel Sektör ve Sivil Toplum Kuruluşlarına;

- Çeşme'nin turizm paydaşlarının, TÜRSAB ve kamu kurumları ile uyumlu çalışması için gerekenler yapılabilir.
- Çeşme'yi pazarlayan seyahat acenteleri talebin genele yayılması adına çeşitli turlar düzenleyerek yoğunlaşmayı önleyebilir.
- Çeşme'li olmak bilincinin tüm yerel halka yayılmasını sağlayacak çalışmalar yapılabilir.
- Çeşme halkının turizm konusundaki düşüncelerine yönelik kamuoyu araştırmaları yapılarak elde edilen tespitler ilgili kurum ve kuruluşlar ile paylaşılabilir.

Diğer Araştırmacılara;

- Zaman kısıtlaması nedeniyle görüşülemeyen örneklerle görüşmeler yapılarak evrenin daha büyük bir kısmına uygulanabilir.
- Çalışmadan elde edilen veriler ışığında sunulan önerilerin uygulanması, hayata geçirilmesi ve politikalarda dikkate alınmasının gerçekleştirilmesinin sonuçları daha sonra yapılacak araştırmalarda değerli olabilir.
- Gelecekteki yapılacak çalışmalarda farklı varış yerlerinde uygulamalar yapıldığında aşırı turizmin etkilerinin karşılaştırması yapılarak yerel halk ve turist ilişkisinin derinlemesine anlaşılması konusunda olumlu katkı sağlayabilir.

Etik Metin

Araştırmada, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 07/03/2022 tarihli ve E-26428519-044-41481 numaralı izin alınmıştır. "Bu makalede dergi yazım kuralları, yayın ilkeleri, araştırma ve yayın etiği ile dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek herhangi bir ihlalin sorumluluğu yazar(lar)a aittir."

Yazar(lar) Katkı Beyanı: Yazarlar çalışmanın very toplanması, kuramsal temeller, yöntem, tartışma ve yorum kısımları ile verilerin analizi ve raporlanmasında ortak çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmada ilk yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50 şeklindedir. Çalışma yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Alexis, P. (2017). Over-Tourism and Anti-Tourist Sentiment: An Exploratory Analysis and Discussion. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, 17 (2), 288-293.
- Aylan, K. F. & Aylan, S. (2020). Aşırı Turizm Kavramının Farklı Boyutlarıyla İncelenmesi: Instagram'da Paylaşılan Fotoğraf ve Yorumların İçerik Analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(1), 584-607.
- Butowski, L. (2019). Tourist Sustainability of Destination as a Measure of its Development. *Curr. Issues Tour.* (22), 1043–1061, doi:10.1080/13683500.2017.1351926
- Can, I. I., İflazoğlu, N & Kodaş B. (2020). Overtourism Movements and Tourism Phobia in the Light of Media Coverage, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies, Special Issue* (4), 695-707
- Cheer, J. M., Milano, C. & Novelli, M. (2019). Tourism and Community Resilience in the Anthropocene: Accentuating Temporal Overtourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(4), 554-572.
- Croce, V. (2018). With Growth Comes Accountability: Could a Leisure Activity Turn Into a Driver For Sustainable Growth? *J. Tour. Futures*. (4), 218–232, doi:10.1108/JTF-04-2018-0020
- Croce, V. (2016), Can Tourism Confidence Index Improve Tourism Demand Forecasts? *J. Tour. Futures*, (2),6–21.
- Colomb, C., & Novy, J. (2017). Protest and Resistance in the Tourist City. London: Routledge.
- Çetinoğlu, D. & Meydan Uygur, S. (2020). Aşırı Turizm Sorununa Çözüm Olarak Pazarlamama Stratejileri Kullanılabilir mi? Pamukkale Örneği, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12 (3), 3008-3026.
- Duyar, M. & Bayram, M. (2019). Overtourism and Tourismphobia: Evolution of Host and Tourism Relationship. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 347-362.
- Emekli, G. (2015). Sürdürülebilir Turizmde Çeşitlendirmenin Önemi: Çeşme-İzmir. http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/08/sem5_42.pdf. 429-438.
- Eroğlu, O. & Kaynar, Ö. (2021). Muş İlinin Spor Turizmindeki Yeri ve Önemi, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(46), 1041-1059.
- Garcia, A. F. Macias, C. R. & Parzych, K. (2021). Tourism Impacts, Tourism-Phobia and Gentrification İn Historic Centers: The Cases of Málaga (Spain) and Gdansk (Poland), *Sustainability* (13), 408. <https://doi.org/10.3390/su13010408>
- Genç, K. (2020). İstanbul'da Aşırı Turizm: Sivil Toplum Kuruluşları Görüşleri Üzerinden Yorumlayıcı ve Karşılaştırmalı Bir Araştırma. (Yayınlanmamış Doktora tezi), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
- Goodwin, H. (2017). The Challenge of Overtourism. Responsible Tourism Partnership Working Paper <https://haroldgoodwin.info/pubs/RTP'WP4Overtourism01'2017.pdf>. <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77446/cesme.html>. (Erişim Tarihi: 01.02.2022).
- <https://www.yeniasir.com.tr/izmir/2020/01/08/cesmedeki-yabanci-turist-sayisinda-yuzde-42-artis-var>. (Erişim Tarihi: 01.02.2022).

- Koens, K., Postma, A. & Papp, B. (2018). Is overtourism overused? Understanding The Impact Of Tourism In A City Context. *Sustainability*, 10 (12).
- Komşu, C. U & Komşu, Ş. M. (2019). Touristic Experience and Perceptions of Elderly and Evaluation of These Experiences from Informal Learning Perspective: Case of Erdemli, *International Journal of Eurasia Social Sciences* 10(35), 265-281.
- Lochman, J & Vágner J. (2021). Current Findings in The Field of Environmental Impacts of Overtourism. *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, 65(1), 91-107.
- Maxqda Learning. (2020). *Maxqda about*. Retrieved Feb 13, 2022, from maxqda.com/training.
- Milano, C., Cheer, J. M & Novelli, M. (2018). Overtourism: A Growing Global Problem. The Conversation. Erişim adresi 24 Şubat 2022 <https://theconversation.com/overtourism-a-growing-global-problem-100029>.
- Namberger, P., Jackisch, S., Schmude, J & Karl, M. (2019). Overcrowding, Overtourism and Local Level Disturbance: How much can Munich Handle?. *Tourism Planning & Development*, 16 (4), 452-472.
- Oklevik, O., Gössling, S., Hall, C. M., Steen Jacobsen, J. K., Grøtthe, I. P. & McCabe, S. (2019). Overtourism, optimisation, and destination performance indicators: A case study of activities in fjord Norway. *Journal of Sustainable Tourism*, 1-21.
- O'Reilly, A. M. (1986). Tourism carrying capacity: Concept and issues. *Tourism Management*, (7), 254–258.
- Öztürk, Y. (2020). Aşırı Turizm, Turizm Karşıtlığı ve Turizmde Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies, Special Issue* (4), 112-124.
- Perkumienė, D. & Pranskūnienė, R. (2019). Overtourism: Between the right to travel and residents' rights. *Sustainability*, 11 (7), 2138.
- Peeters, P., Gössling, S., Klijs, J., Milano, C., Novelli, M., Dijkmans, C., Eijgelaar, E., Hartman, S., Heslinga, J., Isaac, R., Mitas, O., Moretti, S., Nawijn, J., Papp, B. & Postma, A. (2018). Research for TRAN Committee - Overtourism: Impact and Possible Policy Responses. *Brussels: European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies*.
- Ramos, P. S & Mundet L. (2021). Tourism-Phobia in Barcelona: Dismantling Discursive Strategies and Power Games in the Construction of a Sustainable Tourist City, *Journal of Tourism and Cultural Change*, 19(1), 113-131, DOI: 10.1080/14766825.2020.1752224
- Russo, A.P. & Scarnato, A. (2018). Barcelona in Common: A New Urban Regime For The 21st-Century Tourist City? *J. Urban Aff*, 40, 455–474.
- Séraphin, H., Gowreesunkar, V., Zaman, M. & Bourliataux-Lajoinie, S. (2018). Community Based Festivals as a Tool to Tackle Tourismphobia and Antitourism Movements. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, (39), 219-223.
- Singh, T. V. (2018). Is over-tourism the downside of mass tourism? *Tourism Recreation Research*, 43(4), 415-416.
- Smith, M. K., Sziva, I. P. & Olt, G. (2019). Overtourism and resident resistance in Budapest. *Tourism Planning & Development*, 16(4), 376-392.
- Sünnetçioğlu, S., Mercan, O. Ş., Özkök, F & Sünnetçioğlu, A. (2021). Overtourism Perception In The Islands: The Case of Bozcaada and Gökçeada, *In Anais Brasileiros de Estudos Turísticos*, (11), 1-13, doi:

10.34019/2238-2925.2021.v11.32304

Sziva, I. P., Smith, M., Olt, G & Berezvai, Z. (2019). Overtourism And The Night-Time Economy: A Case Study of Budapest, *International Journal of Tourism Cities*, 5(1), 1-16, <https://doi.org/10.1108/IJTC-04-2018-0028>

United Nations World Tourism Organization (UNWTO) (2017). *Yearbook of Tourism Statistics*. Madrid.

Wheeller, B. (1993). Sustaining the ego. *J. Sustain. Tour.* (1), 121–129.